

Foto: Shutterstock

HOE ZIEN MENSEN HET BELANG VAN SPORT?

Draagvlak voor sport- en bewegbeleid

Rond het wetgevingsoverleg in de Tweede Kamer kwam de ene na de andere organisatie met een ‘position paper’ waarin ze het belang van sporten en bewegen benadrukten. Vaak gekoppeld aan de oproep aan de Kamer om meer te doen op dat gebied. Dat organisaties in het sportlandschap het belang van sport en bewegen inzien en dat bovenaan de prioriteitenlijst van de overheid willen zetten, is geen verrassing. Zij geven al langer aan dat de overheid sport en bewegen prioriteit moet geven. En dat dit alleen nog maar belangrijker is geworden na corona. Maar zien mensen dat zelf ook zo? En wat betekent dat voor de sportdeelname?

Tekst: **Remco Hoekman (Mulier Instituut en Radboud Universiteit) & Gerbert Kraaykamp (Radboud Universiteit)**

In dit artikel gaan we in op hoe mensen aankijken tegen het belang van sport en tegen lokale overheidsbemoeienis daarbij. We laten verder zien hoe de sportdeelname zich rond de coronapandemie heeft ontwikkeld en of dit verschilt tussen groepen mensen. Tot slot gaan we na hoe zichtbaar de inspanningen van gemeenten op sportstimulering zijn voor hun inwoners en komen we tot concrete beleidsaanbevelingen.

Voor dit onderzoek maken we gebruik van longitudinale data uit het LISS-panel. We hebben dezelfde mensen in verschillende jaren bevraagd en hiermee informatie verzameld over hun sportgedrag in 2019, 2021, 2022 en 2023. Zo kunnen we ontwikkelingen in sportgedrag van individuen voor, tijdens en na corona weergeven. We richten ons dus specifiek op de transities in sportdeelname bij en in de nasleep van de coronacrisis.

Belang van sport en rol van de lokale overheid

De ondervraagden onderstrepen de meerwaarde van sport voor de Nederlandse samenleving. 93 procent is het (helemaal) eens met de stelling dat het voor de Nederlandse samenleving goed is als meer mensen sporten. Een vergelijkbaar aandeel vindt het belangrijk dat gemeenten aandacht hebben voor sport en bewegen en sport-

clubs ondersteunen door accommodaties te beheren en onderhouden. 89 procent vindt het belangrijk dat hun gemeente geld uitgeeft om sportbeoefening te stimuleren. Er is bij de inwoners dus veel draagvlak voor het gemeentelijk sportstimuleringsbeleid.

Dit betekent niet dat ze ook bekend zijn met wat de gemeente op dit vlak doet. 80 procent geeft aan niet bekend te zijn met het lokale sport- en beweegakkoord van de gemeente. En slechts 49 procent is bekend met één of meer sportactiviteiten die de gemeente, het sportbedrijf of buurtsportcoaches organiseren.

Gezonde leefstijl

Voor 30 procent van de respondenten is het hebben van een goede gezondheid belangrijker geworden door corona (niet in figuur). Toch vinden we in het onderzoek geen aanwijzingen dat de ondervraagden gezonder zijn gaan leven. Slechts 12 procent geeft aan gezonder te zijn gaan leven door de coronadreiging (niet in figuur). Ook de sportdeelname is in 2023 nog steeds lager dan in het jaar voor corona (2019; figuur 1).

We hebben van 2.552 mensen gegevens over hun sportdeelname in 2019, 2021, 2022 en 2023 bestudeerd. Hierbij baseren we de sportdeelname op de vraag: ‘Deed u de afgelopen drie maanden (maart, april

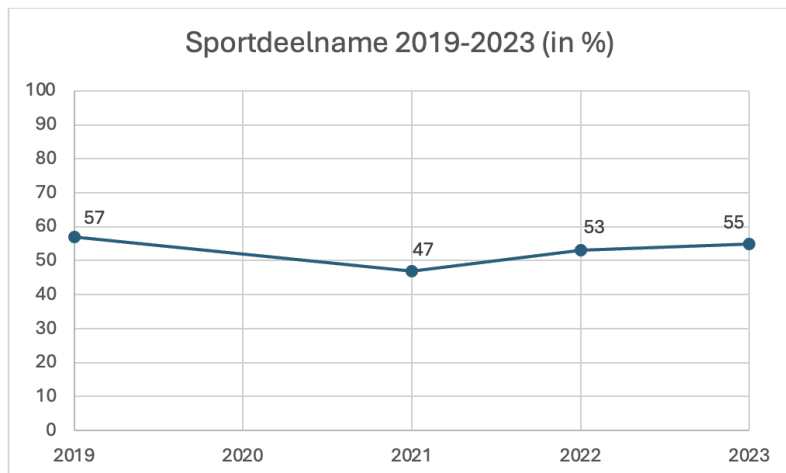
en mei) aan sport?’ De sportdeelname van deze groep was in 2019 57 procent en daalde tot 47 procent in 2021, toen er nog coronamaatregelen van kracht waren. Intussen is de sportdeelname van deze groep weer toegenomen tot 55 procent, waarmee die dus nog iets achterblijft bij vier jaar eerder.

Uit de analyse blijkt verder dat een derde van de respondenten in geen van de bestudeerde jaren aangaf te sporten. Ook een derde sportte in alle jaren wél. Het overige deel van de respondenten:

- is gestopt tijdens of na corona en niet meer begonnen (13%);
- is gestopt tijdens corona, maar daarna weer begonnen (teruggeveerd) (11%); of
- was geen sporter voor corona en is inmiddels gestart met sporten (11%; niet in figuur 1).

Aandacht voor armoede

Vorig jaar gingen we in een bijdrage in Sport & Gemeenten in op de toegenomen ongelijkheid in sportdeelname in de afgelopen jaren. In 2023 is deze ongelijkheid nog steeds overduidelijk aanwezig. Zo blijkt wederom dat hoogopgeleiden (71%) vaker sporten dan laagopgeleiden (40%). Deze keer kijken we naar verschillen op basis

Figuur 1

van de mogelijkheden die mensen ervaren om rond te komen met hun huidige inkomen. We onderscheiden vier groepen:

1. heel moeilijk rondkomen met het huidige inkomen;
2. moeilijk rondkomen met het huidige inkomen;
3. het lukt om rond te komen met het huidige inkomen;
4. kan comfortabel leven met het huidige inkomen.

Van de groep die comfortabel kan leven met hun huidige inkomen, sport in 2023 64 procent. Dat staat in schril contrast met een sportdeelname van 24 procent voor de groep die het heel moeilijk heeft om rond te komen (figuur 2).

Meningen over sport- en beweegbeleid

Bij het bespreken van het sport- en beweegbeleid hanteren we de driedeling van hardware (de sportfaciliteiten en beweegvriendelijke omgeving), orgware (organisaties in het sportlandschap en buurtsportcoaches) en software (activiteiten en interventies).

De hardware beoordelen respondenten voornamelijk positief. Slechts een klein deel geeft aan dat er onvoldoende sportaanbod, sportvoorzieningen, fiets- en wan-

delpaden of andere openbare plekken zijn om te bewegen. Dit sluit aan bij eerdere onderzoeken die lieten zien dat de tevredenheid over sport- en beweegmogelijkheden in de woonomgeving in Nederland hoog is (Van der Poel & Hoekman, 2023).

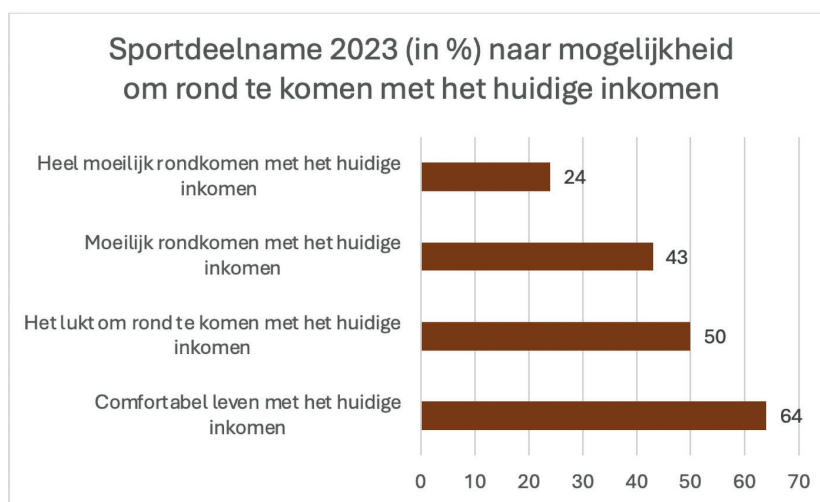
Wat orgware betreft gaven we eerder al aan dat nagenoeg iedereen er voorstander van is dat gemeenten verenigingen ondersteunen door sportaccommodaties te beheren en onderhouden. Ook de inzet van buurtsportcoaches vinden respondenten belangrijk. Maar slechts een klein deel is bekend met de activiteiten van buurtsportcoaches, en een nog kleiner aandeel is zelf in contact geweest met een buurtsport-

coach. Vermoedelijk speelt hierbij mee dat dit onderzoek zich richt op de leeftijdsgroep van 16 tot 69 jaar en liggen deze percentages wat hoger bij de kinderen tot 16 jaar.

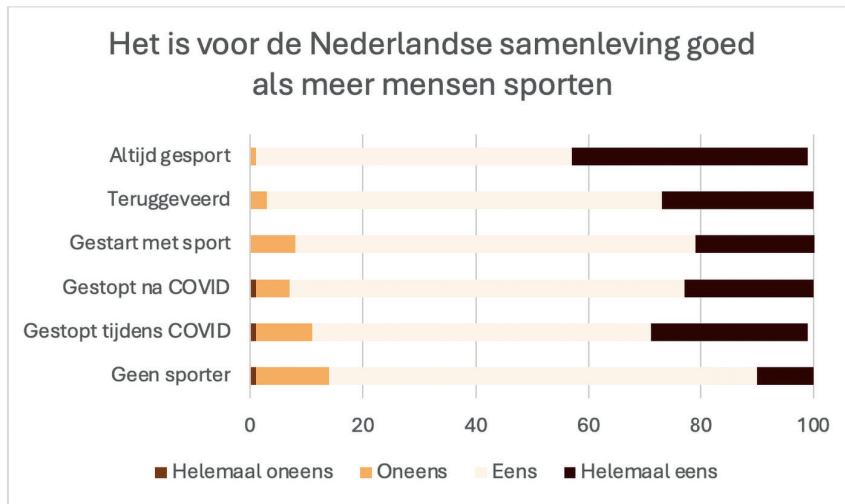
Bij de software is er breed draagvlak voor aandacht vanuit de gemeente voor sportstimulering(sactiviteiten). Opmerkelijk is dat de roep om aandacht en inzet vanuit de gemeente het grootst is bij groepen die minder aan sport doen, zoals de groep die het heel moeilijk heeft om rond te komen met het huidige inkomen. Dit onderstreept het belang van goede armoederegelingen en sportstimuleringsactiviteiten die zich richten op de groepen die het financieel zwaar hebben. Eerder onderzoek laat zien dat de aandacht hiervoor in gemeenten toeneemt, maar dat beleidsmedewerkers sport wel zoeken naar manieren om meer inwoners te bereiken en om regelingen voor sportdeelname van volwassenen structureel te kunnen financieren (Stuij & Van der Meijde, 2023). 39 procent van de respondenten vindt het ook belangrijk dat buurtsportcoaches sportactiviteiten organiseren voor specifieke doelgroepen.

Kansen voor sportbeleid

Er liggen kansen om de zichtbaarheid van gemeentelijke beleidsactiviteiten te vergroten. Die zichtbaarheid is ondanks het sportakkoord nog gering, zowel voor

Figuur 2

Figuur 3

activiteiten vanuit het sportakkoord als voor specifieke activiteiten van de buurt-sportcoach of het bredere gemeentelijke beleid. In minder stedelijke gebieden sla-

“Gedragverandering blijkt toch behoorlijk moeilijk te zijn. Dat wordt ook zichtbaar in de sportdeelname, die in 2023 nog niet terug is op het niveau vóór corona”

gen gemeenten er iets beter in om zichtbaar te zijn dan in stedelijke gebieden, maar ook daar is verbetering mogelijk.

Hoewel niet de verwachting is dat zichtbaarheid direct leidt tot een hogere sportdeelname, is het wel een indicatie dat er afstand is tussen gemeenten en doelgroepen die ze willen aanspreken. De groeiende ongelijkheid in sportdeelname onderstreept dit. Deze laat zien dat het maar moeizaam lukt om de niet-sporters aan het sporten te krijgen en de kwetsbare groepen aan het sporten te houden. Dat vraagt om meer actie.

De gemeente weet zich hierin gesterkt door dit onderzoek, waarin de respondenten nagenoeg allemaal van mening zijn dat de gemeente een duidelijke rol heeft in het faciliteren en ondersteunen van sportverenigingen. En dat zij sportbeoefening moet stimuleren en (deels) financieel mogelijk moet maken.

Tot slot

Niet alleen bij organisaties in het veld, maar ook bij de inwoners van Nederland is er een grote overtuiging dat het goed is als meer mensen sporten. Dat geldt zowel voor de sporters als voor de groep die niet aan sport doet (figuur 3). We moeten helaas constateren dat deze overtuiging van de kracht van sport, net als het grotere belang dat mensen aan een

Referenties

Stuij, M. & Van der Meijde, L. (2023). *Minimaregelingen voor sportdeelname: een verkennend onderzoek naar ervaringen van gemeenten*.

Mulier Instituut.

Van der Poel, H. & Hoekman, R. (2023). *Sportaccommodaties in Nederland 2023: kengetallen en kenmerken*.

Mulier Instituut.

goede gezondheid hechten, niet voldoende is om tot een gezonde en actieve leefstijl te komen. Gedragverandering blijkt toch behoorlijk moeilijk te zijn. Dat wordt ook zichtbaar in de sportdeelname, die in 2023 nog niet terug is op het niveau vóór corona.

Dit onderzoek maakt vooral inzichtelijk dat er specifieke groepen zijn die aandacht verdienen bij sportstimulering. In het bijzonder hebben wij hier onze aandacht gericht op respondenten die het (heel) moeilijk hebben om rond te komen met het huidige inkomen. Dit vraagt erom de bestaande armoederegelingen kritisch tegen het licht te houden. En die beter onder de aandacht te brengen of betekenisvoller te laten zijn. Verder is er breed draagvlak om de sportbeleidsactiviteiten verder te intensiveren. Werk aan de winkel dus voor gemeenten! 🚀

Onderzoeksverantwoording

In opdracht van de Radboud Universiteit en het Mulier Instituut is in juni en juli 2023 een online vragenlijst uitgezet in het LISS-panel (Longitudinal Internet studies for the Social Sciences). De dataverzameling bouwt voort op eerdere bevestigingen in het LISS-panel binnen het ZonMw-programma ‘Ongelijkheid in sport en bewegen onder COVID’ van de Radboud Universiteit en het Mulier Instituut. De peiling in 2023 is tot stand gekomen met steun van het ministerie van VWS en bevat 2.552 respondenten (16-69 jaar) met sportdeelnamegegevens over 2019, 2021, 2022 en 2023. De dataset is gewogen naar leeftijd, geslacht en opleidingsniveau.

Radboud Universiteit

mulier
instituut

HAN

nationale
wetenschaps
agenda